

บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ¹

The role of Phra Phayom Kalyano in Social development.

ภัทรพงษ์ มั่งคั่ง²

ดร.ศิริรักษ์ นิตน์เอก³

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระยุทธ พรพจน์ธนา⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพระนักพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ 2.) เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ โดยทำการศึกษาพระพยอม กल्याณ และผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาสังคม ผู้จัดการสาขามุนีวิวัตสวนแก้ว สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 8 ราย ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า 1.) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพระนักพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ คือ เนื่องจากสภาพสังคมในวัยเด็กที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากประกอบกับได้เห็นพระนักพัฒนาตัวอย่าง จึงได้ถือแนวคิดของพระนักพัฒนาตัวอย่างนั้น มาเป็นตัวอย่างในการพัฒนาสังคม 2.) บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ มีดังนี้ 1. ได้ก่อตั้งมูลนิธิสวนแก้วขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการช่วยพัฒนาสังคม 2. ได้ก่อตั้งโครงการพัฒนาสังคมขึ้น 18 โครงการ 3. ได้สร้างสาขาวิวัตสวนแก้วในภูมิภาคต่าง มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนา สงเคราะห์ เผยแผ่

คำสำคัญ : บทบาท, การพัฒนาสังคม, พระพยอม กल्याณ

¹ บทความเรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ

⁴ ประธานกรรมการสอบค้นคว้าอิสระ

Abstract

A Study on “The Role of Phra Phayom Kalyano in Social development”. The objective of the study were to 1.) To study the investigate the factors influencing a social development monk of Phra Phayom Kalyano 2.) To study The Role of Phra Phayom Kalyano in Social development by study Phra Phayom Kalyano and Participants in social development projects, Branch Manager Suankaew Foundation. In-depth interview sample group the 8 people using study qualitative research by collect from documents data and in-depth interview. The results of the study were as follows 1.) The factors influencing is a social development monk of Phra Phayom Kalyano: Social environment childhood have to face hardship, along with, saw development monk model. Therefore, Took the concept of development monk as an example for social development. 2.) The Role of Phra Phayom Kalyano in Social development: 1. The foundation of Suan Kaew Foundation to mediator social development. 2. Founded the project social development 18 project. 3. Build branches Wat Suan Kaew in each region the objectives are to development, Succor, Propagate.

Keywords: role,social development,phra phayom kalyano

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยถือว่ามีพุทธศาสนิกชนมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ และมีพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของประชาชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำหลักธรรมคำสั่งสอนที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้มาเผยแพร่ อย่างที่ทราบกันดีว่าพระสงฆ์ในสังคมไทยนั้นเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความเชื่อของพุทธศาสนิกชนไทยเป็นจำนวนมาก เพราะพระสงฆ์นั้นเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่สามารถกล่อมเกลาและหล่อหลอมจิตใจของชาวพุทธได้ แต่เมื่อพระสงฆ์ได้ไปสร้างวัดอยู่ในเขตชุมชน หรือในท้องถิ่นต่างๆอันมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยพุทธศาสนิกชนในชุมชนหรือในท้องถิ่นนั้นๆ ในด้านปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่มผ้าไตรจีวร อาหารหรือภัตตาหารที่เขานำมาถวาย เสนาสนะที่อยู่อาศัย และเภสัชภัณฑ์ยารักษาโรคเป็นต้น แต่เมื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆได้รับความเดือดร้อน พระสงฆ์สมควรตระหนักถึงบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนในที่นั้นๆ กล่าวคือ พระสงฆ์ต้องเป็นที่พึ่งทางกายและทางใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เพราะว่าเมื่อประชาชนเกิดความเดือดร้อนขึ้นก็ต้องหาที่พึ่ง โดยวัดนั้นเป็นสถานที่ช่วยบรรเทาทุกข์ทางกายและทางใจได้ เพราะว่าอีกชื่อหนึ่งของวัดคือ อาราม แปลโดยใจความว่า เป็นสถานที่อันผู้ได้รับความทุกข์มาแล้ว ต้องได้ความยินดี ความรื่นรมย์กลับไป ประเทศไทยมีวัดมากมายกระจายอยู่ทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในเขตชุมชนเมือง หรือว่า ในเขตชุมชนท้องถิ่น ฉะนั้นเมื่อท้องถิ่นต่างๆ ต่างมีวัด อีกทั้งพระสงฆ์ก็ได้อาศัยวัดที่สร้างจากปัจจัยในการบริจาคของพุทธศาสนิกชน พระสงฆ์จึงต้องรับภาระหน้าที่ในการเป็นพระนักพัฒนาชุมชนไปโดยปริยาย มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางใจ เช่นการดำเนินพิธีกรรมทางศาสนาตามคติความเชื่อ การเทศนาสั่งสอนพุทธศาสนิกชน ให้ดำรงตนตั้งมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมตามแนวทางศาสนา และมีหน้าที่เป็นผู้พัฒนาทางกาย คือการช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ เช่นการบริจาคของแก่คนยากไร้ การมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่ขาดทุนทรัพย์ หรือแม้กระทั่งการให้ความรู้และสร้างอาชีพให้คนในชุมชน

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลยาโณ) หรือที่รู้จักกันในนามว่า “พระพยอม” เป็นพระภิกษุผู้มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก ด้านการเทศนาสั่งสอนพุทธศาสนิกชนควบคู่กันไปกับการพัฒนาสังคมการสร้างอาชีพให้แก่ผู้ไม่มีอาชีพ ได้เล็งเห็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมในปัจจุบัน และมีทัศนคติว่าพระสงฆ์สมควรที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยแก้ไข้ปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งแต่เดิมพระสงฆ์มีบทบาทเพียงเป็นผู้เผยแผ่ศาสนาเท่านั้น แต่การที่จะเผยแผ่ศาสนาได้ดีและเกิดผลประโยชน์แก่ประชาชนนั้น ประชาชนต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีก่อน เพราะว่าประชาชนที่มีความยากจนอดอยาก คงไม่มีทางที่จะปฏิบัติตามธรรมะที่พระสงฆ์ได้นำมาเผยแผ่ให้ได้ดี เพราะฉะนั้นท่านจึงมีแนวคิดที่จะสงเคราะห์ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ให้มีอยู่มีกินและได้รับการศึกษาที่ควรจะได้ โดยท่านมีคติประจำใจว่า เรื่องของปากท้อง สมอง ความคิด ต้องดำเนินไปอย่างพร้อมๆกัน เมื่อท้องหิวต่อให้จะอบรมสั่งสอนหลักธรรมะไปสักเพียงไร การกระทำนั้นก็ไร้ผล ด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ท่านจึงได้มีแนวคิดที่จะทำภารกิจด้านสาธารณะสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับ

ความทุกข์ และมีปณิธานว่า ต้องใช้ธรรมะเป็นยาใจ และใช้การสอนในด้านอาชีพและการพัฒนาบุคคลเป็น ยากาย ท่านจึงได้จัดการฝึกอบรมด้านอาชีพในมูลนิธิสวนแก้วขึ้น เพื่อช่วยสงเคราะห์และบรรเทาทุกข์ให้แก่ เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำกรฝึกอบรม คือเพื่อใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาใน การช่วยเหลือสังคมอีกทั้งได้จัดตั้งโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาสังคม โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ เผยแผ่ สงเคราะห์ พัฒนา (วาสนา สิริ,2554 ,หน้า35-36)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพระนักพัฒนาของพระพยอม กลฺยาโณ
2. เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ

ขอบเขตการวิจัย

1.ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (key Informants) จำนวน 8 คน ได้แก่พระพยอม กลฺยาโณ ผู้จัดการสาขามูลนิธิสวนแก้ว จำนวน 1 รูป และผู้ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการพัฒนาสังคมจำนวน 6 คน

2.ขอบเขตด้านพื้นที่ สถานที่ในการศึกษาคือ วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัด นนทบุรี

3.ด้านระยะเวลา ระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน ถึง เดือนพฤศจิกายน 2566

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพระนักพัฒนาของพระพยอม กลฺยาโณ
2. ได้ทราบถึงบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ
3. ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จักเป็นประโยชน์และแนวทางต่อผู้สนใจในการจัดทำโครงการเพื่อ พัฒนาสังคม หรือผู้ที่สนใจในการศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายบทบาท

ดิน ปรัชญพุทฺธ (2538,อ้างใน กิตติ์ ขวัญนาค,2559,หน้า9)ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมใด อันสังคมหรือบุคคลอื่นได้กำหนดขึ้น เพื่อคาดหมายการกระทำตามบทบาท ของบุคคลนั้น

อ้อมเดือน สดมณี และคณะ (2551,หน้า6) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ซึ่งในแต่ละหน้าที่นั้นบุคคลอาจแสดงบทบาทที่แตกต่างกันได้ เมื่อบุคคลอยู่ในสถานะใดย่อมแสดงบทบาทที่สมควรแก่ฐานะที่ดำรงอยู่นั้น ดังนั้นบทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลพึงทำความเข้าใจ

ความหมายการพัฒนา

พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2537,อ้างใน พระมหามาโนช ศึกษา,2539,หน้า24) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า การพัฒนาที่นำไปสู่ความสำเร็จต้องเป็นการพัฒนาคนใน 4 ด้านคือ 1.)การพัฒนาทางกาย คือ ทำให้มีสุขภาพ พลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน 2.)การพัฒนาด้านศีลธรรม คือ การพัฒนาด้านการประพฤติ ทำให้คนในสังคมมีกฎระเบียบในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น และมีความประพฤติที่สุจริต ทางกาย วาจา ใจ 3.)การพัฒนาด้านจิตใจ คือ การฝึกจิตใจให้อดทนอดกลั้นต่อกิเลสหรือสิ่งเร้าต่างๆที่เข้ามากระทบจิตใจ 4.)การพัฒนาด้านปัญญา คือ การอบรมให้ผู้คนในสังคมมีความรู้และความเข้าใจ มองเห็นสิ่งต่างๆตามแบบของสังคมนิยม

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2543,อ้างใน ญัฐรัฐดิ ทรัพย์อุบลัมภ์,2558,หน้า3) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า การพัฒนานั้นเป็นกระบวนการที่จะต้องมืองค์ประกอบของเครื่องชีวิตที่สำคัญและต้องผสมผสานระหว่าง 1.) การเปลี่ยนแปลง (Change) ในทางบวก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้นและต้องประกอบด้วยแกนหลัก 4 แกน คือ คน โครงสร้าง เทคโนโลยี ระบบหรืองาน 2.)การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมีการควบคุม (Control) ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงได้ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แน่ชัดเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน 3.)ผลของการพัฒนานั้นต้องเกิดความเสมอภาค (Equity) คือการกระจายความเป็นธรรมในด้านคุณภาพชีวิตแก่คนในสังคม เพื่อให้เกิดความยุติธรรม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วาสนา สิริ (2554,หน้า3) กล่าวว่า **ทฤษฎีหน้าที่นิยม** (Function-alism) ของบรอนิสลอฟ มาลินอฟสกี (Bronislaw Malinowski) นักมานุษยวิทยาผู้มีชื่อเสียงด้านการวางรากฐานแนวคิดในรูปแบบหน้าที่นิยม เขามีความเชื่อว่า วัฒนธรรมมีหน้าที่ต้องตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในสังคม เพราะว่ามีมนุษย์ในสังคมต่างมีความต้องการความเจริญทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ Malinowski มีแนวคิดที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมจึงได้ทำการเปรียบเทียบกับเครื่องมือต่างๆในการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพของมนุษย์ เขาจึงได้วิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆของวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพของมนุษย์ และได้กล่าวอีกว่า “วัฒนธรรมเป็นหลักสำคัญของแนวคิดหน้าที่นิยม ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมมีความจำเป็นที่ต้องทำหน้าที่ในการตอบสนองต่อการดำรงชีพของมนุษย์” Malinowski มีจุดเด่นในแนวคิดหน้าที่นิยม คือแนวคิดที่เริ่มต้นวิเคราะห์จากความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ อันเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่พักอาศัย ยารักษาโรค และการมีทายาท เนื่องจากความต้องการของ

มนุษย์แต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่ความต้องการในปัจจุบัน 4 ถือว่าเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ฉะนั้นมนุษย์จึงได้รวมตัวกันเป็นสังคม เป็นชุมชน และได้ใช้วัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์ในการชี้ให้เห็นว่า มนุษย์มีความจำเป็นพื้นฐานในด้านปัจจัย 4 ในการดำเนินชีวิต และความจำเป็นเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากแนวคิดทฤษฎีของ Malinowski ข้างต้น สังคมมีหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ และสามารถแบ่งความจำเป็นนี้ออกเป็น 3 ประการ คือ 1) ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์คือปัจจัย 4 อันได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่พักอาศัย ยารักษาโรค และการสืบเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ 2) ความตอบสนองของสมาชิกในสังคม คือการทำงานร่วมกัน การติดต่อสื่อสารกันเป็นเครือข่าย การจัดตั้งองค์กรต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและด้านจิตใจ 3) ความต้องการที่มนุษย์ได้ใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสัญลักษณ์เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า มนุษย์มีความต้องการในด้านใด ผ่านการแสดงออกทาง ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ศิลปะ และความเชื่อ Malinowski ได้อธิบายว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความคิดในการวิเคราะห์แยกแยะ เหตุการณ์ต่างๆ ได้ เพื่อที่จะนำไปพัฒนาวิถีชีวิตในอนาคตให้ดียิ่งขึ้น โดยปกติมนุษย์ใช้องค์ความรู้ในวิทยาศาสตร์ในการเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้น แต่ในบางอย่างที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถที่จะหาหลักการมาอธิบายให้มนุษย์เข้าใจได้ มนุษย์ก็ใช้แนวคิดของตนเองที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อด้านวัฒนธรรมประเพณีมาแทนที่ เพื่อที่จะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแทนวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีของ Malinowski นั้นเป็นแนวคิดด้านการตอบสนองของวัฒนธรรมชีวภาพและจิตวิทยา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ได้ จากแนวคิดข้างต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าองค์กรทางศาสนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมคือช่วยเหลือมนุษย์ในด้านปัจจัย 4 อันเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และองค์กรทางศาสนาได้ช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

การพัฒนาสังคมตามหลักพระพุทธศาสนา

การที่พระพุทธศาสนาได้มีบทบาทในการพัฒนาสังคมซึ่งมีพระสงฆ์เป็นตัวแทนในการปฏิบัติ จะเห็นได้ว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาพระสงฆ์ได้นำหลักธรรมมาเผยแผ่ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมด้วย ดังนั้นพระสงฆ์ควรเข้าไปพัฒนาสังคม พระราชวรมุนีได้ให้ทัศนะว่า พระสงฆ์ควรทำหน้าที่ในการพัฒนาสังคมให้มากขึ้น เหมือนในอดีตที่พระสงฆ์ได้มีบทบาทต่อสังคมเป็นอย่างมาก และยังคงกล่าวต่อไปอีกว่า “แต่เดิมนั้นพระสงฆ์มีบทบาทเพียงในด้านเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมเท่านั้น แต่เมื่อมาในยุคปัจจุบันพิธีกรรมดังกล่าวก็ไม่เป็นที่นิยมเหมือนแต่ก่อน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ก็ควรช่วยกันปรับปรุงแก้ไขให้สังคมดีขึ้นก่อนที่จะสายเกินไป และในฐานะที่วัดเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม วัดควรจะเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ด้วย” (พระราชวรมุนี, 2525, หน้า 45 อ้างใน พระมหามานช ศึกษ, 2539, หน้า 29)

พระเทพกวี พระนักพัฒนาแห่งวัดป่าตาราภิรมณ์ จ. เชียงใหม่ ก็ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า “พระสงฆ์ไม่ควรจะมุ่งแต่เทศนาสั่งสอนอย่างเดียว เพราะว่าเมื่อพระสงฆ์มุ่งแต่สั่งสอนชาวบ้านเพียงอย่างเดียว ถ้าไม่เกิดผลก็เป็นการเปล่าประโยชน์ ดังนั้นพระสงฆ์ควรที่จะพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้าน

วัตถุด้วย ฉะนั้นจึงมีคำที่กล่าวไว้ว่า “ ส่งเสริมกลีกร มุ่งสอนวิทยา ดำรงศาสนา พัฒนาท้องถิ่น ” เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชนและศาสนาด้วย คือไม่ได้ทิ้งคำสอนของศาสนา และไม่ได้เพิกเฉยต่อความลำบากของประชาชน ตามคำที่ว่า อย่าไปลืมของเก่า อย่าไปเมาของใหม่ ” (สมบุรณ์ สุขสำราญ,2530,หน้า56 อ้างในพระมหามาโนช ศึกษา,2539,หน้า30)

หน้าที่ของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม

พระมหากษัตริย์ นันทเพช (2540) ได้เสนอบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมไว้ 5 ประการ คือ 1.)บทบาทด้านการพัฒนาทางจิตวิญญาณ พระสงฆ์มีหน้าที่นำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่ เพื่อที่จะช่วยพัฒนาจิตใจให้แก่คนในสังคมให้ดีขึ้น เพราะว่าการอบรมบ่มเพาะจิตใจที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาทางกายที่ถูกต้อง 2.)บทบาทด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พระสงฆ์มีบทบาทอย่างมากในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น การบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุที่เกิดความเสื่อมโทรม การอนุรักษ์ประเพณีหรือพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น พระสงฆ์จัดให้มีการบวชป่า เพื่อป้องกันการทำลายตัดต้นไม้ 3.)บทบาทด้านการเผยแผ่ธรรม เป็นบทบาทหลักและเป็นบทบาทที่สำคัญของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระศาสนา เพราะว่า พระสงฆ์เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสอนพระพุทธเจ้าจนเห็นแจ้งแทงตลอดและนำมาเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชน โดยพระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 3.1) พระธรรมจาริก คือ พระสงฆ์ที่เดินทางไปเผยแผ่พระศาสนาแก่ประชาชนคนไทยยังถิ่นทุรกันดาร เช่นชาวไทยภูเขาชนเผ่า ที่ห่างไกล พร้อมกับการไปพัฒนาสังคมในถิ่นนั้นๆด้วย 3.2) พระธรรมทูต คือ พระภิกษุพระมีความรู้ในด้านพระพุทธศาสนาและมีความรู้ด้านภาษาและมีความสามารถด้านการบูรณปฏิสังขรณ์พระอาราม ที่ได้เดินทางไปยังต่างประเทศเพื่อที่จะเผยแผ่ประกาศคำสอนของพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนในต่างประเทศให้เกิดความเลื่อมใส 3.3) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วไป เช่น การเทศนาสั่งสอนพุทธศาสนิกชน ตามวาระโอกาสที่สำคัญ เพื่อจรรโลงใจให้ประชาชนที่ยังไม่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ให้มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และเพื่อให้ประชาชนที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว มีความเลื่อมใสมากยิ่งขึ้น 4.) บทบาทด้านการศึกษา เช่นการเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี เพื่อเปิดสอนแก่พระภิกษุสามเณร หรือการเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเปิดสอนแก่เด็กนักเรียนและผู้ที่มีความสนใจในด้านศาสนาให้ได้เข้ามาศึกษา หรือแม้กระทั่งบทบาทของครูพระสอนศีลธรรม ที่มีบทบาทในการสอนพุทธศาสนาให้แก่โรงเรียนต่างๆ 5.) บทบาทด้านการสังคมสงเคราะห์ เช่น การช่วยเหลือประชาชนโดยการพัฒนาจิตใจที่ควบคู่ไปกับด้านการพัฒนาทางวัตถุ ตามหลักของ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นธรรมที่ช่วยสงเคราะห์ชาวโลก มี 4 ประการ คือ 5.1) ทาน การบริจาคแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่น 5.2) ปิยวาจา การใช้คำพูดที่อ่อนหวาน น่ารัก ไพเราะ เสนาะหู 5.3) อุตถจริยา การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่สังคม 5.4) สมานัตตตา ความเป็นผู้มีใจเสมอกันเสมอบริวาร (อ้อมเตื่อน สดมณี และคณะ,2551,หน้า9)

อีกทั้งพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2536,หน้า39,อ้างใน พระมหากิตติ สุจิตโต,2556,หน้า27-28) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์และวัดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม ดังต่อไปนี้

1. พระสงฆ์นั้นเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ให้ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้นำไปปฏิบัติ แบ่งได้ 3 ด้านคือ 1.)ด้านการเรียนหลักธรรมของพระพุทธเจ้า 2.)ด้านการเรียนและเข้าใจสังคม คือ การรู้ตามกระแสโลกาภิวัตน์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 3.)ด้านการเรียนเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน คือรู้หลักเกณฑ์ในการสื่อสารให้เป็นที่น่าสนใจของผู้คน
2. การศึกษาของพระสงฆ์นั้นควรร่วมมือกับรัฐบาลในการจัดทำนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาของพระสงฆ์
3. วัดกับชุมชนต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะแยกออกจากกันไม่ได้ เมื่อวัดและชุมชนสามัคคีกันก็จะนำไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งทั้งด้านศีลธรรมอันดีงามและด้านความเป็นอยู่
4. เนื่องจากสภาพสังคมที่ทำให้คนบางกลุ่มยังเข้าไม่ถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนนี้วัดต้องเป็นผู้ดูแลและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่สังคม ย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้อโอกาสทางการศึกษา
5. เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันมักมีความขัดแย้งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่นความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศหรือระหว่างประเทศ ฉะนั้นพระสงฆ์ควรใช้หลักสันติวิธีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนั้น
6. วัดควรเป็นแหล่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะว่าสิ่งแวดล้อมนั้นแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของแต่ละพื้นที่ เมื่อพระสงฆ์และวัดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็ย่อมจะเป็นแบบอย่างให้แก่สังคมได้
7. การบริหารจัดการวัด วัดถือว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าของประชาชนในสังคม ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์หรือหน่วยงานราชการ และผู้ที่เป็นพุทธศาสนิกชนสมควรที่จะร่วมมือกันรักษาวัดให้ดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกพจน์ คงกระเรียน (2561,บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาบทบาทพระสงฆ์ไทยกับการพัฒนาสาธารณะประโยชน์เพื่อสังคม กรณีศึกษา พระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร) ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ในช่วงก่อนปี 2530 เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาสังคม เพราะการบริหารของภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพและมีโครงสร้างอำนาจรัฐที่ล้มเหลว อีกทั้งพระสงฆ์ในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมอย่างมาก และพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร) ยังได้จัดทำโครงการเพื่อสาธารณะประโยชน์แก่สังคมในทุกระดับ ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในอดีตและพระสงฆ์ในปัจจุบัน พบว่า ด้านการเมือง การพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ในอดีตมีเรื่องการเมืองเข้ามาครอบงำจึงทำให้พระสงฆ์ไม่มีอิสรภาพในการพัฒนาสังคม แต่การพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ในปัจจุบันนั้นมีความอิสรภาพและเสรีภาพจากการเมือง ด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์ในอดีตและพระสงฆ์ในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนา

ทางด้านความยากจนเหมือนกัน โดยมุ่งเน้นด้านการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การฝึกอาชีพ เพื่อให้แต่ละครอบครัวในสังคมสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยปราศจากการกူหนี้ยืมสิน ด้านสังคม พระสงฆ์ มีความร่วมมือกันในการพัฒนาสังคม และยึดถือความมีส่วนร่วมของภาคส่วนของสังคมและภาคส่วนของศาสนา

ราศี สวอินทร์ และคณะ (2562,บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจจากครูต้นแบบ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของนักศึกษาวิชาชีพรูในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากนักศึกษาที่เข้ามาเรียนวิชาชีพรูได้มีครูต้นแบบในดวงใจ และมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นเหมือนครูต้นแบบ ดังนั้นจึงเข้ามาสมัครเป็นนักศึกษาวิชาชีพรูถึงร้อยละ 80 แต่ก็มีบางส่วนที่มีเหตุผลอื่นตามลำดับลงมา คือ มีผู้เลือกเรียนเพราะผู้ปกครองและครอบครัวเลือกให้จำนวนร้อยละ15 และเลือกเรียนตามเพื่อนอีกร้อยละ5 เมื่อพิจารณาภาพรวมของการเกิดแรงบันดาลใจแล้วสามารถจำแนกได้ 3 ประการ คือ 1. แรงบันดาลใจในตนเอง 2. แรงบันดาลใจที่มุ่งสู่เป้าหมาย 3.แรงขับเคลื่อนที่ได้รับจากอื่น อีกทั้งผลจากการสังเกตการณ์ จำแนกได้ 4 ประการ 1. มีภูมิฐานและจริยาอันเหมาะสมกับความเป็นครู 2. การดำเนินงานในหน้าที่ครู 3. มีการดำเนินชีวิตแบบครู 4. การพัฒนาตนเองรอบทิศทางโดยรอบ ผลที่เกิดจากการเปรียบเทียบการเรียน พบว่า นักศึกษามีการพัฒนาด้านผลการเรียนและความประพฤติที่ดีขึ้นตามลำดับ จำนวนร้อยละ 70 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จำนวนร้อยละ 10 มีผลการเรียนลดลง จำนวนร้อยละ 20 ที่ได้เข้าไปทำการสังเกตการณ์ ติดตามวิถีชีวิตของครูต้นแบบและการสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษา มีแนวโน้มว่าจะมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและดีขึ้นเรื่อยๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสืบค้นหาข้อมูลจากวิจัยเอกสาร ตำราการสอน บทความที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1.)วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2.)การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (In depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลนั้นได้อิสระในการให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยไม่ได้ถามแบบชี้้นำคำตอบ

ผู้ให้ข้อมูลคั้งนี้ คือพระราชาธรรมนิเทศ หรือ พระพยอม กลฺยาโณ ผู้ก่อตั้งมูลนิธิวัดสวนแก้วเพื่อจัดทำโครงการในการพัฒนาสังคม ประชากรภายในวัดสวนแก้วผู้เข้าร่วมโครงการของพระพยอม และผู้จัดการสาขาวัดสวนแก้ว รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 คน ดังนี้

1. พระราชาธรรมนิเทศ (พยอม กลฺยาโณ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว
2. พระอาจารย์เสฏฐวุฒิ วุฑฒโก ผู้ดูแลมูลนิธิวัดสวนแก้ว สาขาบุรีรัมย์

3. คุณอนุชา ยอดยรรยง ไวยาวัจกรวัดสวนแก้ว
4. คุณเอกลักษณ์ จันเกษ หัวหน้าแผนกเกษตรก้าวหน้า
5. คุณกรกมล แซ่โจ้ว เจ้าหน้าที่ทั่วไป
6. คุณนิภา สุตะภักดิ์ เจ้าหน้าที่ขายของ
7. คุณศิริเดช ฉันทบุตร พนักงานการเกษตร
8. คุณวีรกุล เจริญวัย พนักงานการเกษตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยผ่านการสืบค้นเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการลงพื้นที่สัมภาษณ์ และในแบบสัมภาษณ์นั้นแยกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพระนักพัฒนาของพระพยอม กลฺยาโณ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี ได้ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพและได้ดำเนินการวิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้อัดเทปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลการวิจัย และได้นำมาวิเคราะห์ จำแนก แจกแจง และตรวจสอบข้อมูลการวิจัยว่ามีทิศทางที่เป็นไปในแนวทางเดียวกับการวิจัยใกล้เคียงหรือไม่

2. การสำรวจตัวผู้วิจัยเอง คือผู้วิจัยต้องดำเนินการวิจัยโดยปราศจากอคติ4

3. การแบ่งแยกหัวข้อข้อมูลให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย

4. การสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยว่า ผลของการวิจัยมีแนวทางไปในทิศทางใดและเกิดประโยชน์หรือผลกระทบทางด้านใดบ้าง

กล่าวโดยสรุปบทนี้ผู้วิจัยให้รายละเอียดระเบียบวิธีวิจัย ในการเลือกเครื่องมือในการวิจัย เช่น ประชากร พื้นที่ แหล่งข้อมูล คำถาม วิธีการสัมภาษณ์ การวางแผนในการลงพื้นที่ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้อ่านและได้สัมภาษณ์ อีกทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพระนักพัฒนาสังคมของพระพยอม กल्याณ

จากการสรุปผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากวิถีชีวิตในวัยเด็กของพระพยอม กल्याณ ท่านได้เกิดในครอบครัวที่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพทำนาและค้าขายเป็นหลัก ต่อมาเมื่อมารดาของท่านได้เสียชีวิตลง ประกอบกับพ่อของท่านได้ยื่นคำขาดว่าต้องหาเงินใช้เอง จึงทำให้ท่านต้องดิ้นรนมากกว่าเดิม เพราะต้องดูแลครอบครัว ท่านทำงานทุกอย่างที่ได้เงิน เช่นงานขึ้นมะพร้าว ขึ้นต้นตาล ขายมะพร้าว และมีช่วงหนึ่งที่ท่านได้ไปทำงานก่อสร้าง เป็นอาชีพที่ช่วยให้ท่านได้มีเงินพอเลี้ยงชีพไปได้ ชีวิตของพระพยอมนั้นไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ หลังจากที่ท่านเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่4 ซึ่งถือว่าเป็นชั้นที่สูงที่สุดในตอนนั้น ถึงแม้ว่าระหว่างเรียนนั้นท่านจะมีผลการเรียนติดที่1ใน3 ของห้องมาตลอด แต่เนื่องจากฐานะครอบครัวที่ยากจนจึงทำให้ต้องหยุดเรียนไว้แค่นั้น ต่อมาเมื่อพ่อของท่านได้เสียชีวิตลง ท่านจึงได้บวชหน้าไฟให้พ่อ

ชีวิตหลังเข้ามาบวชของพระพยอม กल्याณ

หลังจากที่เข้ามาบวชโดยที่แรกท่านคิดว่าจะบวชตามประเพณีเท่านั้น คือบวชหน้าไฟให้โยมพ่อ แต่แล้วด้วยโชคชะตาฟ้าลิขิตที่เปลี่ยนใจให้ท่านเข้าเรียนนักธรรมและสอบได้เป็นลำดับมา จากนั้นได้มีผู้แนะนำให้รู้จักหลวงพ่อพุทธทาส ภิกขุ ท่านจึงได้เดินทางไปศึกษาที่สวนโมกข์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พอเรียนจบได้ความรู้ระดับหนึ่ง ท่านก็กราบลาหลวงพ่อพุทธทาส ภิกขุ มาพัฒนาวัดสวนแก้วต่อ

จุดเปลี่ยนที่ทำให้พระพยอม กल्याณ เข้ามาเป็นพระนักพัฒนาสังคม

ท่านได้ไปดูงานที่ต่างประเทศ พบเห็นบาทหลวงคนหนึ่งช่วยพัฒนาสังคม ด้านการบำบัดยาเสพติด จึงมีแนวคิดที่อยากจะทำการพัฒนาสังคมแบบนั้นในประเทศไทยบ้าง ประกอบกับได้ยินคำว่า “ศาสนิกในศาสนาไหน ถ้าถูกปล่อยปละ ละเลย เพิกเฉย ดูตาย จากผู้นำศาสนานั้นๆ ให้อดอยาก ยากจน ข้นแค้น ผิดเคือง ขัดสน ศาสนานั้นจะตั้งอยู่ได้ไม่นาน และคนก็จะอันตรายหายไประยะหนึ่ง เหมือนรัฐบาลใดไม่คิดช่วยคนรากหญ้า ยากจน รัฐบาลนั้นก็อยู่ได้ไม่นานเช่นกัน” ยุคนี้ศาสนาเสื่อมถอยไปมาก ถ้าเราไม่ช่วยประชาชนศาสนิกในศาสนาของเรา แล้วใครจะมาช่วย (สัมภาษณ์ พระพยอม กल्याณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2566)

จากการศึกษาตามประเด็นข้างต้นนั้น พบว่าเนื่องจากสภาพสังคมในวัยเด็กของพระพยอม กल्याณ นั้น ครอบครัวมีฐานะยากจนประกอบกับท่านต้องดิ้นรนหางานหาเงินเอง เมื่อท่านได้เข้ามาบวชเป็นพระจึงมีความสงสารคนยากคนจนเป็นพิเศษ เพราะท่านเข้าใจและรู้ดีว่าความจนและความอดอยากนั้นเป็นอย่างไร จึงทำให้สร้างโครงการเพื่อช่วยเหลือคนจน เช่น

1. โครงการร่วมโพธิ์แก้ว ที่มุ่งช่วยเหลือคนที่เข้ามาทำงานในเมืองกรุงแต่ยังไม่มีที่พัก ท่านจึงสร้างที่พักให้คนเหล่านั้นและถ้าใครอยากอยู่ต่อท่านก็มอบหมายหน้าที่ให้ทำงานภายในวัดสวนแก้ว มีค่าแรงเริ่มต้นวันละ 200 บาท โดยค่าแรงส่วนนี้จะไม่มีหักค่าที่พักทั้งสิ้น แต่ทุกเดือนทุกคนต้องจ่ายค่าน้ำ-ค่าไฟ คนละ 230 บาท ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยมากถ้าเทียบกับที่พักข้างนอก

2. โครงการเวทีกาพย์ประโยชน์ ที่มุ่งช่วยเหลือผู้ที่มีฐานะยากจนให้มีวิชาความรู้ติดตัว เพื่อที่จะนำความรู้ตรงนี้ไปพัฒนาและต่อยอดอาชีพที่ตนสนใจจะทำได้ ดังนั้นท่านจึงเปิดศูนย์ฝึกอบรมด้านอาชีพ และเมื่อจบการศึกษาแล้วก็ได้รับใบประกาศให้นำไปสมัครงานต่อ

3. โครงการซูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ โดยการนำของที่มีคนนำมาบริจาคมาขายในราคาที่ต่ำกว่าราคาท้องตลาด เพื่อให้ทุกคนในวัดสวนแก้วได้ใช้ของในราคาที่ถูกลงและสามารถมีเงินเก็บเพื่อเอาไปต่อยอดด้านการทำงานหรือการเรียนต่อได้ อีกทั้งโครงการนี้ยังมีคู่มือป้องกัน เมื่อมีใครขยันทำงานท่านก็จะให้คู่มือนี้ไว้ และสามารถนำไปแลกของใช้ที่ซูปเปอร์มาร์เก็ตได้โดยไม่ต้องเสียเงินหรือเสียเงินน้อยกว่าราคาปกติ (สุชนัน กี่ศิริ, 2546, หน้า 10)

อีกทั้งเมื่อท่านจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้ว แต่ไม่ได้เรียนต่อเพราะว่าฐานะที่บ้านยากจน ท่านจึงต้องออกจากโรงเรียนมาทำงานในสวน แต่หลังจากเข้ามาบวชแล้วได้มีโอกาสได้เรียนหนังสือท่านก็พยายามใฝ่รู้ใฝ่เรียนแสวงหาครูบาอาจารย์จนสำเร็จการศึกษาในทางธรรมคือนักธรรมเอก และอีกสาเหตุหนึ่งคือท่านได้พบเห็นเด็กที่แม่ไม่มีอะไรจะกิน แต่เด็กนั้นก็ยังมีความคิดที่จะทำบุญจึงได้นำข้าวสวยเปล่าๆ มาใส่บาตรของท่าน ท่านจึงมีแนวคิดที่จะช่วยเหลือเรื่องการศึกษาและช่วยเหลือเด็กที่ตกทุกข์ได้ยากไม่มีโอกาสจะเรียนหนังสือ จากนั้นจึงได้ตั้งโครงการที่เจาะจงช่วยเหลือเด็ก ดังนี้

1. โครงการช่วยน้องท้องหิว มุ่งหางบประมาณเพื่อเป็นค่าอาหารกลางวันและเป็นทุนการศึกษาให้เด็กที่มีฐานะยากจน

2. โครงการสวนแก้วเนอร์สเซอรี่ มุ่งพัฒนาเด็กตั้งแต่เล็กโดยมีพี่เลี้ยงเด็กที่มาจากจิตอาสาดูแลเด็กในเวลากลางวันระหว่างพ่อแม่เด็กไปทำงาน และเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตขึ้นก็ได้จัดหาทุนการศึกษาให้เรียนต่อในชั้นที่สูงๆขึ้นไป

3. โครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสได้เรียน มุ่งอุปการะเด็กที่มีฐานะทางบ้านยากจน แต่มีความประสงค์อยากเรียนต่อ ให้ได้เรียนหนังสือพออ่านออกเขียนได้ ใครอยากเรียนต่อในชั้นที่สูงๆขึ้นไปก็ส่งเรียนจนจบ นอกจากนี้ระหว่างที่เด็กเข้ารับการศึกษาก็มีการดูแลของโครงการ ทางมูลนิธิสวนแก้วยังดูแลพ่อแม่ให้จนกว่าจะเรียนจบในหลักสูตรชั้นนั้นๆอีกด้วย (สุชนัน กี่ศิริ, 2546, หน้า 12)

2. บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ

จากการสรุปผลการศึกษาพบว่า พระพยอม กลฺยาโณได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมหลายประการ เช่น มีการก่อตั้งมูลนิธิสวนแก้ว ก่อตั้งโครงการเพื่อพัฒนาสังคม และสาขาวัดสวนแก้วตามภูมิภาคต่างๆ จนปัจจุบันมี 9 สาขาหลัก และอีก 3 สาขาย่อย ทั่วประเทศ

มูลนิธิสวนแก้ว

พระพยอมได้เข้ามาบริหารงานในมูลนิธิด้วยตนเอง โดยท่านมีตำแหน่งเป็นประธานกรรมการ และมีรองประธาน 1 ท่าน มีกรรมการ 9 ท่าน จุดประสงค์ที่ก่อตั้งมูลนิธิสวนแก้วขึ้นมีจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเผยแผ่ธรรมะในพุทธศาสนา
2. เพื่อช่วยเหลือคนยากจนและสนับสนุนผู้ทำความดี
3. เพื่อส่งเสริมให้สังคมมีคุณธรรมและส่งเสริมให้คนมีสัมมาอาชีพ

โครงการเพื่อการพัฒนาสังคม

1. โครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน 2. โครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม 3. โครงการร่มโพธิ์แก้ว 4. โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์ 5. โครงการลอกคราบ 6. โครงการกระบอกสารอภิกุเลส 7. โครงการช่วยน้องท้องหวี 8. โครงการรณรงค์ให้ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสได้เรียน 9. โครงการสลับมาฟื้นฟู 10. โครงการที่พักคนชรา 11. โครงการสะพานบุญ จากผู้เหลือใจจานผู้ขาด 12. โครงการซูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ 13. โครงการสวนแก้วเนอร์สเซอรี่ 14. โครงการป่าสมุนไพร 15. โครงการบ่อหมักปุ๋ย 16. โครงการบ้านทักษะชีวิต 17. โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช 18. โครงการคอนโดมินันท์

(<https://www.kanlayano.org/home/projects/index.php>)

สาขาวัดสวนแก้วตามภูมิภาคต่างๆ

1. มูลนิธิสวนแก้ว นนทบุรี 2. สาขาการบินบุรี จังหวัดปราจีนบุรี 3. สาขาจันทบุรี 4. สาขาระยอง 5. สาขาบุรีรัมย์ 6. สาขาชอโอ จังหวัดตาก 7. สาขากาญจนบุรี 8. สาขาสุราษฎร์ธานี 9. สาขาพระนครศรีอยุธยา และยังมีสาขาย่อยอีก 3 สาขา ดังนี้ 1. สาขาอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี 2. สาขาอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี 3. สาขาอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี (พระราชธรรมนิเทศ ,2554,หน้า1-21)

ในหัวข้อบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ พอสรุปได้ว่า พระพยอมได้มีบทบาทในการพัฒนาสังคมในหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษาท่านก็ได้ก่อตั้งโครงการเกี่ยวกับการศึกษาขึ้น เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ในการเข้าศึกษาได้มีโอกาสเข้ามาศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำวิชาชีพที่เรียนมานั้นไปประกอบสัมมาอาชีพได้ ด้านการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม พระพยอมได้มีแนวคิดก่อตั้งโครงการ

เพื่อให้ประชาชนได้ซื้อของในราคาที่ถูกและมีคุณภาพ เช่นการปลูกพืชผัก ผลไม้ โดยผลิตที่มาจากวัดสวนแก้วนั้นปลอดสารพิษและมีราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป อีกทั้งเงินที่ได้จากการขายผลผลิตนั้น ท่านก็นำมาเป็นค่าแรงให้พนักงานภายในวัด ด้านการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ท่านได้ก่อตั้งโครงการที่มุ่งเน้นช่วยเหลือผู้ยากไร้ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตั้งแต่การให้ที่พัก ให้อาชีพ ให้ความรู้ และทุนเพื่อไปพัฒนาอาชีพของตนได้ และพบว่าการดำเนินงานภายในวัดสวนแก้วนั้นพระพยอม จะเป็นผู้สั่งการด้วยตนเอง และออกควบคุมตรวจงานด้วยตัวเอง แต่ว่าตามสาขาของวัดสวนแก้วตามภูมิภาคต่างๆ ท่านได้จัดตั้งผู้จัดการสาขาให้ดูแลในส่วนนั้นๆ ซึ่งการทำงานของพระพยอมนั้นสอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่นิยม(Function-alism) ของบรอนิสลอ มาลินอฟสกี (Bronislaw Malinowski) (วาสนา สิริ 2554,หน้า3) ที่วิเคราะห์จากความต้องการสิ่งที่เป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ อันเกี่ยวกับปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่พักอาศัย ยารักษาโรค เพราะวาทบพาทการพัฒนาสังคมของพระพยอมนั้น ท่านมุ่งไปที่ความพร้อมด้านปัจจัย 4 ของมนุษย์ก่อน อีกทั้งจากแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่าองค์กรทางศาสนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมคือช่วยเหลือมนุษย์ด้านปัจจัย 4 อันเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และองค์กรศาสนา ได้ช่วยแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบัน อีกทั้งการดำเนินงานของพระพยอม สอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership Theories) ของสต็อคคิลล์ (Stodill) (วาสนา สิริ,2554,หน้า4) สภาพแวดล้อมส่งผลต่อการเกิดภาวะผู้นำและผู้นำที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์จะตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ได้ดี เพราะว่าด้วยสภาพแวดล้อมของพระพยอมหลังจากที่มารดาของท่านได้เสียชีวิตลง ท่านจึงได้รับภาระในการดูแลครอบครัว อีกทั้งหลังจากที่บิดาของท่านได้เสียชีวิตลงอีก ภาระตรงนี้เริ่มหนักขึ้น ทำให้ท่านต้องดิ้นรนทำงานต่างๆเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งปัจจัยภายนอกนี้เองจึงทำให้ท่านเมื่อเข้ามาบวชและก่อตั้งโครงการเพื่อพัฒนาสังคม ท่านจึงดำเนินงานบริหารควบคุมเองทุกอย่างแต่มีบางงานที่จำเป็นต้องมีคนดูแลแทน ท่านก็จะให้นโยบายนำไปปฏิบัติอยู่ดี อีกประการหนึ่งคือผู้นำที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์จะตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ได้ดี ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่นิยม(Function-alism) ของบรอนิสลอ มาลินอฟสกี (Bronislaw Malinowski) ที่วิเคราะห์จากความต้องการสิ่งที่เป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ อันเกี่ยวกับปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่พักอาศัย ยารักษาโรค เพราะว่าด้วยสาเหตุที่ท่านเป็นพระจึงทำให้มีความเมตตามากกว่าคนปกติ อีกทั้งท่านเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ได้ดี ว่าคนที่เดือดร้อนทุกคนที่เข้ามาหาท่านนั้นต้องการอะไร ท่านก็จัดหาให้ทุกอย่าง โดยไม่ได้แบ่งแยก

อภิปรายผลการศึกษา

1. ปัจจัยที่ส่งผลการเป็นพระนักพัฒนาของพระพยอม กลยาโณ

เนื่องด้วยสภาพสังคมในวัยเด็กที่ครอบครัวมีฐานะยากจนจึงต้องดิ้นรนหางานหาเงินด้วยตัวเอง ประกอบกับการที่ท่านได้ไปศึกษาดูงานที่ต่างประเทศและได้เห็นแบบอย่างที่จะนำมาพัฒนาสังคม อีกทั้งได้ฟังคำว่า “ศาสนิกในศาสนาไหน ถ้าถูกปล่อยปละ ละเลย เพิกเฉย ดูตาย จากผู้นำศาสนานั้นๆ ให้อดอยาก

ยากจน ข้นแค้น ผิดเคือง ขัดสน ศาสนานั้นจะตั้งอยู่ได้ไม่นาน และคนก็จะอันตรายหายไประยะหนึ่ง เหมือนรัฐบาลใดไม่คิดช่วยคนรากหญ้า ยากจน รัฐบาลนั้นก็อยู่ได้ไม่นานเช่นกัน” คำนี้เป็นคำจุดชนวน ความรู้สึกให้ท่านเข้ามาพัฒนาสังคม จากนั้นท่านก็ได้้นำแนวคิดของพระนักพัฒนาอีกหลายท่านมาปรับใช้ เช่นแนวคิดของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต เป็นต้น จนทุกวันนี้พระพยอมได้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม มากมาย

ผลงานวิจัยเรื่องบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ มีความสอดคล้องกับ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ราศี สวอินทร์ และคณะ (2562,บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจจากครุต้นแบบ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของนักศึกษาวิชาชีพครูในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากนักศึกษาที่เข้ามาเรียนวิชาชีพครูได้มีครุต้นแบบในดวงใจ และมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นเหมือนครุต้นแบบ ดังนั้นจึงเข้ามาสมัครเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูถึงร้อยละ 80 แต่ก็มีบางส่วนที่มีเหตุผลอื่นตามลำดับลงมา คือ มีผู้เลือกเรียนเพราะผู้ปกครองและครอบครัวเลือกให้จำนวนร้อยละ 15 และเลือกเรียนตามเพื่อนอีก ร้อยละ 5 เมื่อพิจารณาภาพรวมของการเกิดแรงบันดาลใจแล้วสามารถจำแนกได้ 3 ประการ คือ 1. แรงบันดาลใจในตนเอง 2. แรงบันดาลใจที่มุ่งสู่เป้าหมาย 3. แรงขับเคลื่อนที่ได้รับจากอื่น อีกทั้งผลจากการสังเกตการณ์ จำแนกได้ 4 ประการ 1. มีภูมิฐานและจริยาอันเหมาะสมกับความเป็นครู 2. การดำเนินงานในหน้าที่ครู 3. มีการดำเนินชีวิตแบบครู 4. การพัฒนาตนเองรอบทิศทางโดยรอบ ผลที่เกิดจากการเปรียบเทียบการเรียน พบว่า นักศึกษามีการพัฒนาด้านผลการเรียนและความประพฤติที่ดีขึ้นตามลำดับ จำนวนร้อยละ 70 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จำนวนร้อยละ 10 มีผลการเรียนลดลง จำนวนร้อยละ 20 ที่ได้เข้าไปทำการสังเกตการณ์ ติดตามวิถีชีวิตของครุต้นแบบและการสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษา มีแนวโน้มว่าจะมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและดีขึ้นเรื่อยๆ

สาเหตุที่งานวิจัยทั้ง 2 งานนี้มีความสอดคล้องกันก็เพราะว่าก่อนที่พระพยอมจะเข้ามาเป็นพระนักพัฒนานั้นท่านได้เห็นแบบอย่างของพระนักพัฒนาหลายท่านที่ทำคุณประโยชน์ให้สังคมมากมาย ดังนั้นท่านจึงมีแนวคิดที่จะเป็นพระนักพัฒนาสังคมเหมือนกัน จากนั้นท่านจึงได้ศึกษาหาความรู้จากครุบาอาจารย์หลายท่าน และได้้นำแนวคิดเหล่านั้นมาใช้ในการสร้างผลการพัฒนาสังคม ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

2. บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ

หลังจากที่พระพยอมได้ก้าวเข้ามาสู่ฐานะ พระนักพัฒนา ท่านเห็นว่าคนที่มีความเดือดร้อนนั้น ก็เพราะขาดปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย อาหาร และยารักษาโรค ดังนั้นหลังจากที่ท่านได้ก่อตั้งมูลนิธิ สวสนแก้วขึ้น จึงได้สร้างโครงการพัฒนาสังคมขึ้นที่ละโครงการ จนถึงปัจจุบันนี้มีถึง 18 โครงการ และท่านได้นำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ได้ตรัสกับท่านว่า ควรจะมีวัดสวนแก้ว ใน

ภูมิภาคอื่นๆ ด้วยเพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นได้เข้าถึงและสามารถประกอบสัมมาอาชีพได้ จากนั้นพระพยอม กลยาโณ จึงได้สร้างสาขาวัดสวนแก้วขึ้น ปัจจุบันมี 9 สาขาหลัก และมีอีก 3 สาขาย่อย นับว่าพระพยอมนั้น เป็นพระนักพัฒนาที่มุ่งสร้างสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในส่วนงานในสาขาหลักคือที่วัดสวนแก้วนนทบุรี นั้น พระพยอมได้ออกคัมภังค์ด้วยตัวเอง โดยเฉพาะงานเกษตรและงานก่อสร้างท่านจะลงไปคัมภังค์สั่งการ ด้วยตนเอง เมื่องานส่วนไหนไม่เรียบร้อยหรือว่าทำไมลูกต้องท่านก็จะเรียกหัวหน้าแผนกนั้นๆ มาสั่งการ ใน ส่วนของสาขาวัดสวนแก้วตามภูมิภาคต่างๆนั้น เนื่องจากการเดินทางยากลำบาก ท่านจึงได้แต่งตั้งผู้จัดการ สาขาในการควบคุมดูแลงานภายใต้นโยบายที่ท่านได้มอบให้ จากบทบาทการพัฒนาสังคมของพระพยอมนั้น จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีแนวโน้มที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้น งานที่ นอกเหนือจากกิจของสงฆ์แล้ว แต่่างงานนั้นย่อมยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชนหมู่มาก งานนั้นย่อมเป็น งานที่เรียกว่า สัมมาภักมัตตะ เป็นการงานที่มีความชอบธรรม อีกทั้งบทบาทด้านสังคมสงเคราะห์เป็นการ พัฒนารูปแบบใหม่ ในการช่วยเหลือประชาชนที่ควบคู่ไปกับการเทศนาสั่งสอน เรียกได้ว่าพระมีบทบาทได้ มากกว่าการเทศนาสอนอย่างเดียว

แต่ถึงอย่างไรก็ตามการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลยาโณ ยังมีอุปสรรคอยู่คือปัญหาเรื่องที่ดิน คือมีช่วงหนึ่ง เริ่มซื้อที่ดินเป็นจำนวนมาก พอซื้อไปซื้อมา ได้ซื้อที่ดินแปลงหนึ่ง ได้แต่โฉนด ไม่ได้ที่ดิน มีการ สู้คดีความกัน ทนายฝ่ายนั้นนำสืบว่าควรมอบที่ดินแปลงนี้ออกโฉนดให้นางวันทนาเสีย ศาลจึงสั่งกรมที่ดิน ทำโฉนดให้กรมที่ดินมอบให้แก่นางวันทนา นางวันทนานำมาขายให้วัด วัดจ่ายเงินไปสิบล้านบาท อยู่ๆ ก็มีทายาทเจ้าของที่ดินเดิมมาจากไหนไม่รู้ อ้างสิทธิเป็นเจ้าของเดิมมาฟ้อง สุดท้ายศาลก็พิพากษาที่ดินนั้น ให้เป็นของวัดเสีย อีกอย่างที่เป็นอุปสรรคในการซื้อที่ดินคือการต่อรองกันไม่ลงตัว บางที่ต้องต่อรองกันเป็น สิบปี ถ้าปลูกต้นไม้ตอนนี้คงโตได้กินผลไปแล้ว อาจเป็นเพราะเรื่องความไม่เข้าใจกันมากกว่า ความไม่เข้าใจ ถือว่าเป็นอุปสรรคของการดำเนินงานของเรา และต่อไปหลังจากที่วัดสวนแก้วได้ทำไป คงจะเป็นอันสงบ สบายอย่างมาก ในอนาคต เราคงจะได้เห็นสวนแปลงใหญ่ที่ให้ผู้คน เข้ามาสร้างอาชีพได้ทั่วประเทศ (สัมภาษณ์ พระพยอม กลยาโณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2566)

ผลงานวิจัยเรื่องบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลยาโณ มีความสอดคล้องกับ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เอกพจน์ คงกระเรียน (2561,บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาบทบาทพระสงฆ์ไทยกับการพัฒนา สาธารณะประโยชน์เพื่อสังคม กรณีศึกษา พระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร) ผลการศึกษา พบว่า พระสงฆ์ในช่วงก่อนปี 2530 เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาสังคม เพราะการบริหารขาดของภาครัฐที่ ขาดประสิทธิภาพและมีโครงสร้างอำนาจรัฐที่ล้มเหลว อีกทั้งพระสงฆ์ในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาสังคมอย่างมาก และพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร) ยังได้จัดทำโครงการเพื่อ สาธารณะประโยชน์แก่สังคมในทุกระดับ ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในอดีตและ

พระสงฆ์ในปัจจุบัน พบว่า ด้านการเมือง การพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ในอดีตมีเรื่องการเมืองเข้ามาครอบงำ จึงทำให้พระสงฆ์ไม่มีอิสรภาพในการพัฒนาสังคม แต่การพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ในปัจจุบันนั้นมีความอิสรภาพและเสรีภาพจากการเมือง ด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์ในอดีตและพระสงฆ์ในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาทางด้านความยากจนเหมือนกัน โดยมุ่งเน้นด้านการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การฝึกอาชีพ เพื่อให้แต่ละครอบครัวในสังคมสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยปราศจากการกู่หนี้ยืมสิน ด้านสังคม พระสงฆ์มีความร่วมมือกันในการพัฒนาสังคม และยึดถือความมีส่วนร่วมของภาคส่วนของสังคมและภาคส่วนของศาสนา

จะเห็นได้ว่าเมื่อพระสงฆ์ยุคสมัยใหม่ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์และพระสงฆ์จะกลายเป็นผู้พัฒนาสังคมที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านจิตใจแก่สังคมพระสงฆ์ได้มีบทบาทต่อสังคมมากยิ่งขึ้น นอกจากบทบาทหลักของพุทธศาสนาแล้ว คือบทบาทพระนักพัฒนา เพื่อช่วยบรรเทาทุกข์ทั้งทางกายและทุกข์ทางใจให้แก่พุทธศาสนิกชน

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากการศึกษาบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ ถึงแม้ว่าโครงการที่ได้ก่อตั้งขึ้นนั้นเป็นโครงการพัฒนาสังคม แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่ดินอยู่เรื่อยๆ เนื่องจากการต่อรองราคาไม่ลงตัว และการสื่อสารกันยังไม่ชัดเจน ดังนั้นพระพยอม กลฺยาโณ ควรจัดสรรบุคลากรในการต่อรองเจรจาเรื่องการซื้อที่ดินให้เหมาะสม อีกทั้งต้องตั้งทีมงานประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ว่าจะซื้อที่ดินเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาสังคม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ เจาะจงบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ เท่านั้น สำหรับการศึกษาค้างต่อไป จึงควรศึกษาเรื่องการบริหารจัดการมูลนิธิ โครงการพัฒนาสังคม และสาขา ที่พระพยอมได้ก่อตั้งขึ้น เพื่อให้ทราบถึงการบริหารจัดการและงบประมาณในการจัดทำโครงการพัฒนาสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ์ ขวัญนาค (2559) .การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์พัฒนาในจังหวัด
เชียงใหม่.สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุบลมณี (2558) .ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน.คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัย รำไพพรรณี
- พระราชธรรมนิเทศ (2554) .มหาบุรุษกองขยะ วารสารกัลยาโณ ฉบับที่ 9 (ฉบับพิเศษ) ปีที่3 เดือน
มีนาคม- เมษายน-พฤษภาคม พุทธศักราช 2554.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด
เอกณัฐ กราฟฟิค.
- พระมหามานิช ศึกษา (2539) .พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม:ศึกษาความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ
ต่อการพัฒนาสังคมของพระพยอม กลฺยาโณ.สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พระมหา กิตติ สุจิตโต (2556) .บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ในเขต
อำเภอมะขาม จังหวัดนนทบุรี.ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต.สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา,
มหาวิทยาลัยรำไพ พรรณี
- มูลนิธิสวนแก้ว .โครงการเพื่อสังคม. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2566,สืบค้นจาก
<https://www.kanlayano.org/home/projects/index.php>
- ราศี สวอินทร์,วีไลวรรณ วิไลรัตน์,ศุภรัตน์ มฤคิ,มลิวรรณ รักษ์วงศ์ และ วิทิต บัวปรอท (2562) .การ
สร้างแรงบันดาลใจจากครุต้นแบบเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของนักศึกษาวิชาชีพครูในสาม
จังหวัดชายแดนใต้.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- วาสนา สิริ (2554) .บทบาทของวัดสวนแก้วในด้านสาธารณสงเคราะห์ ศึกษากรณี:โครงการฝึกอบรมและ
สงเคราะห์ด้านอาชีพ มูลนิธิสวนแก้ว วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี.
ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต.ภาควิชามานุษยวิทยา,มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สุธันนี กี่ศิริ (2546) .ผู้นำทางสาธารณประโยชน์และประชาสังคมพระพิศาลธรรมพาที(พยอม กลฺยาโณ).
กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.

- อ้อมเดือน สดมณี,สุภาพร ณะชานันท์,สรณ ภู่คง,ปัทมา เกตุอำ และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ (2551) .
ความคิดเห็นของคนไทยปัจจุบันเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ไทย.โครงการวิจัยพุทธศาสตร์ศึกษา
.ศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เอกพจน์ คงกระเรียน (2562) .บทบาทพระสงฆ์ไทยกับการพัฒนาสาธารณะประโยชน์เพื่อสังคม
กรณีศึกษา: พระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวิริยงค์ สิรินธโร).ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต.สาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยรังสิต